

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

..... APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:		Manuscrisele nu se înapoiază și se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană”; iar banii pentru abonamente și inserațiuni se trimit administrațiunii „TIPOGRAFIA și LIBRĂRIA DIECEZANĂ” în Caransebeș.	Prețul inserțiunilor:	
Pe un an	160 Lei		Pentru publicațiuni oficioase, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei, până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Lei.	
Pe jumătate de an	80 "			
Pe un pătrar de an	40 "			
Un număr	3 Lei.			
Pentru străinătate pe un an	260 Lei.			

Nr. 7869 B ex 1931.

Comunicat.

În conformitate cu hotărârea luată de Sf. Sinod în ședința dela 1 Decembrie 1931, comunicăm mai jos „Proiectul de lege pentru învățământul teologic” întocmit de I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, în calitate de președinte al Comisiunii pentru organizarea acestui învățământ.

Eventualele observații din partea instituțiilor competente, să ni-se înainteze în termen de 14 zile.

Caransebeș, la 20 Ianuarie 1932.

Episcopul diecezan:

Dr. Iosif Tr. Badescu

Proiect de Lege pentru învățământul teologic.

Art. 1. Școlile pentru pregătirea clerului bisericii ortodoxe sunt: Seminariile, Academii și Facultățile de teologie.

Art. 2. Educațiunea și instrucțiunea clerului se începe în Seminarii, cari sunt școli pregătitoare de grad secundar, și se desăvârșește în Academii și Facultăți de teologie, cari sunt institute teologice cu caracter superior.

Pentru pregătirea monahilor pot exista seminariile speciale.

Art. 3. Seminariile și Academii teologice stau sub conducerea bisericii. Facultățile de teologie funcționează în cadrul Universităților și potrivit legii învățământului superior.

Art. 4. Seminariile au două cicluri: inferior și superior, dar pot funcționa și numai cu ciclul superior, cu absolvenți ai gimnaziilor recrutați prin concurs.

Absolvenții seminariilor vor fi admiși la examenul de bacalaureat prevăzut de legea învățământului secundar.

Art. 5. Academii teologice au patru ani de studii. Studenții lor se recrutează dintre absolvenții cu bacalaureat ai seminariilor și ai liceelor.

Disciplinele teologice și examenele sunt aceleași ca și la cursurile de licență ale Facultăților de teologie.

Academii teologice, conferă titlul de licențiat.

Art. 6. Sf. Sinod, ca cea mai înaltă autoritate pentru chestiunile spirituale, va vota (în conformitate cu legea de față) regulamente pri-vitoare la programele de studii, la numirea profesorilor și la funcționarea școlilor teologice de sub conducerea bisericii.

Art. 7. Membrii corpului didactic detașate școlile de sub conducerea bisericii vor fi asimilați în pregătire și drepturi; astfel: cei ai seminariilor cu profesorii dela școlile secundare, iar cei ai Academiiilor cu profesorii agregați ai Universităților.

Art. 8. La instituirea, conform legii învățământului superior, a profesorilor și docenților în Facultățile de teologie, se va cere în prealabil aderația Sf. Sinod, care se va referi la puritatea doctrinei și la conduita morală a candidaților.

Sf. Sinod va cere avizul chiriarhului locului, care, dacă suportă spesele pentru facultate, ca în Bucovina din fondurile proprii, are și dreptul de control asupra gestiunii administrative.

Art. 9. Toate școlile teologice vor avea internate. Organizarea și funcționarea internatelor vor fi normate de Sf. Sinod prin regulamente speciale.

Art. 10. În fiecare eparhie va exista de regulă cel puțin o școală pentru pregătirea clerului, al cărei grad va fi stabilit, în conformitate cu dispozițiunile regulamentare ale Sf. Sinod, de către organele de conducere ale Eparhiei.

Art. 11. Școli teologice noi sub conducerea bisericii se pot înființa numai în înțele-

gere cu Ministerul Cultelor și Instrucțiunii, în caz că vor cere ajutorul material al Statului.

Art. 12. Sf. Sinod, cu toată răspunderea ce-o are ca cea mai înaltă autoritate spirituală a bisericii ortodoxe române, menține unitatea de organizare și conducere a școlilor teologice de sub conducerea bisericii, exercită controlul necesar, prin ierarhul și prin delegați ai săi, pentru buna lor funcționare, ia toate măsurile ce le va crede potrivite pentru ca aceste școli să-și îndeplinească misiunea lor de a crește pe seama bisericii preoți luminați și părinți duhovnicești plini de iubire și tragere de inimă pentru poporul cel drept credincios.

Art. 13. Cheltuielile personale și materiale pentru întreținerea școlilor teologice și a internatelor vor fi puse la dispoziția bisericii de către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii, potrivit art. 21 din Legea de organizare bisericească (Statul are dreptul de control asupra întrebuințării sumelor puse la dispoziția bisericii).

Art. 14. Toate drepturile câștigate până în prezent de membrii corpului didactic dela școlile teologice de sub conducerea bisericii, în baza legilor și dispozițiilor ministeriale, rămân în ființă.

Art. 15. Toate dispozițiile legilor anterioare, cari contravin legii de față, se abrogă.

Art. 16. Prezenta lege va intra în vigoare la începutul anului școlar următor promulgării ei.

(ss) Nicolae

Mitropolitul Ardealului.

La trecutul diecezei Caransebeșului.

De: Dr. Ștefan Pop

(Continuare)

V. Episcopul Daniil la Făgăraș și Strehaia.

În capitolul precedent „ex industria” am scris, că Strehaia e mănăstire celebră, între multe altele și pentru faptul, că în mersul istoriei noastre de pân' aci, în două rânduri diverse, ea a avut situația de episcopat după toată regula. A doua și ultima oară la 1673—1679, când e cărmuită de un „chir Daniil, ce au fost strii(n) din țara Moldovei”.

Strii înseamnă străin! Egumenul Teodosie, cel „de neam din Caransebeși”, la 1759 transcrie această pizanie, în pomelnicul ctitoricesc așa întocmai, după cum o scrisese „pă zid în ciardac la chiliile arhieresti... Dima Zugravul; între anii 1671—1679, adică pe vremea când era la Strehaia episcop Daniil, iară exarh anticanonice al Ungro-vlahiei, Varlaam.

Nu se poate afla cauza de ce Daniil, e numit străin din țara Moldovei, de cătră Dima, care scrie tocmai în zilele arhipăstoriei lui Daniil?! Până la alte descoperiri așa combina așa: probabil între anii 1677—1678, Daniil nu mai era episcop *fectiv* în Strehaia; știm adică, că erau mari rivalități între boierimea națională, partida Cantacuzenilor și a exmitropolitului Teodosie, apoi a grecizanților, în frunte cu vodă Scarlat Grigorie Ghica. Aceștia din urmă, le scădea puterea văzând cu ochii, astfel, că deja în 1674 Ghica perde tronul, urmând Ducă Voda, până în 1678, când îl urecă Șerban Cantacuzino, iar în 26 Aprilie 1679 grecul Varlaam la rândul său e nevoit să redăe cârjia legitimului titular, lui Teodosie.

În timpul când frământările acestea își ajunseră culmea, în 1676—78 și se prevedea că cu a cui birunță se vor termina, Daniil a socotit, că e mai bine să părăsească scaunul, la care a ajuns mulțumită chiar numai stării politice turburi, ca adict enragiat al domnitorului Grigorie Ghica. Se a oploșit deci în Moldova, căci în Muntenia, unde figurase mai înainte ca personaj cultural și politic, acum aci greu compromisat, cum de drept și fapt era, nu s'a mai simțit în deplină siguranță personală și materială, și poate tocmai pe timpul acesta de absență și respective de prezență a lui Daniil în Moldova, scrie Dima Zugravul, cugetând pe Daniel drept Moldovean.

Daniil străinul din Moldova, se află însă și sub numirea de „Daniil Andreian Panonianul”, va se zică din Panonia. Se știe apoi, că Panonia istorică se mărginează ici și coalea, ba chiar intră în Banatul geografic de azi.

Mai departe, Daniil a fost episcop la Oltul Făgărașului, instituit în 1662 de principele Ardealului Mihai I Apaffy, ca antiepiscop calvin, pus în coasta intransigentului ortodox Sava III Brancovici! Ci Daniil a mai fost episcop și înainte de 1662, tot în Ardeal. Se poate că tot la Olt, ori că alt undeva fără o rezidență fixă, între anii 1654—1656, denumit de Gheorghe Rákoczy II.

Daniil al Făgărașului era vlădică calvin, superintendent și negreșit că va fi inspectat și calvinismul ungarizant din Banat. Știm, că pe vremea aceasta pe la 1640, în Caransebeș și Logoj, se vârfăseră sacrileg și blasfemant, în locul octoicului niște stărpituri de imne versificate. La 1648 parohul nemeș din Logoj, Ștefan Fogarassy, traduse și tipări la Bălgrad, cu litere latine, Catchismul palatin a lui Alstedius. Se mai spune că Fogarassy compuse și alte poezii, cari le cântau bănațenii rătăciți, dar acestea nu s'au tipărit.

(Urmează)

La căpătâiul muribunzilor.

Un turc bătrân și în acelaș timp foarte înțelept și putred de bogat, simțind că i-se apropie sfârșitul, a rugat pe cel „mai bun prelin al său“, să cheme pe Kadi să-i predea testamentul.

„Prelinul bun“ cu toate că simțea o căldură binefăcătoare în piept, cu gândul la partea ce o să-i revina și lui din bogăția muribunzului, nu putea să nu verse lacrimi de crocodil spunând: „Oh prea iubite, de ce te gândești așa de grabă la testament și la moarte, fiindcă nu ai să mori și noi cari suntem în jurul tău, te iubim așa de mult“.

Cu toate acestea săracul turc a murit și „prelinul bun“ aștepta cu nerăbdare ziua deschiderii testamentului. Și colo ce să vezi?!

Turcul a lăsat la ai săi aur, cai nobili și fel de fel de bunătăți, iar prelinului nerăbdător i-a lăsat ca moștenire un sfat și anume: „Preține tu de azi încolo să fi mai prudent și să-ți alegi mai bine pretenii, pe cari îi poți înșela“.

Agib, turcul așteptător de moștenire, care crezuse, că a jucat escelent comedia preteniei, a rămas cu buzele fripte.

Până aici ține istoria turcului, care a meritat să o cităm, fiindcă dânsa, cu puține excepțiuni, se repetă în viața oamenilor celor mulți.

Cine nu pretinde dela viața aceasta o moștenire cât se poate de frumoasă, jucând pe prelinul ei fals!

Și la sfârșitul vieții atâtor oameni, vedem că viața nu le-a dat decât aceea ce au meritat. Legile vieții nu le poți înșela și dacă ai fi cel mai celebru comediant.

La căpătâiul muribunzilor poți învăța cea mai adâncă înțelepciune.

La sfârșitul vieții, în clipele din urmă, se arată pretenii buni și pretenii falși ai omului. Aici se termină bătaia, care a ținut toată viața între inimă rațiune și simțuri. De câteori nu a voit inima omului să meargă pe calea cea bună, să fie iubitoare, miloasă și iertătoare și rațiunea și simțurile nu au lăsat-o, ci au adus omul pe alte tărâmurii.

Inima poate a voit să meargă la biserică, să se îmbrace cu Duhul blând și sfânt al lui Christos, dar rațiunea mândră a protestat și a zis: „Cine mai crede azi în biserică, mai bine să-ți vezi de treburile tale, tot e mai bun azi un curcan fript decât o poveste despre fericirea vecinică“.

Și așa biata inimă, trasă de o lătura de rațiunea potentată și de altă lătura smâncită

de simțurile flămânde, cari cer fără răgaz plăcerile din lumea aceasta, a rămas bătută și săracă. Și când vine ceasul morții, deabea atunci vede omul, că rațiunea și simțurile nu-l mai pot ajuta și a rămas singur cu inima, care simte până în clipa din urmă toate mizeriile vieții.

La finalul reprezentației, care se numește viața omenească, simt oamenii, că viața în primul rând trebuia gustată, savurată cu inima. La apusul cel din urmă nu pot fi în jurul tău și nu te pot mângăia decât aceia pe cari i-ai cucerit cu inima.

Și vai ce puțini sunt aceștia la număr, fiindcă inima ta a fost o putere inactivă, te-ai lăsat pradă rațiunii fudule și simțurilor înșelătoare.

Sărman om, poate nu ai fost atât de vinovat, cât de mult ai fost rătăcit, crezând că tu poți trage pe sfoară legile vieții, cari și dela tine cer, ca și dela măr, să trăiești și pentru tine, dar și pentru altu, producând mere frumoase din cari să se sature, să se învioreze orice călător străin și istovit de drum și de necazuri. Ai fost puternic, strălucit, temut, dar ai fost sec și fals și de aceea la moarte nu ai fost în drept să aștepti, decât pe semenii tăi seci și falși ca și tine.

Celebrul scriitor suedez August Strindberg, a murit cu Biblia în mână zicând: „*Iată unica carte adevărată*“.

Și Doamne! câți oameni mai mărunți decât Strindberg, trăiesc și mor fără să fi avut în viață, această carte a vieții și fără să o fi deschis cândva, fiindcă cea mai *străină*, cea mai *necunoscută*, cea mai *indiferentă*, cea mai *dispenzabilă* carte în lume, pentru ei, a fost chiar cartea cărților, Biblia.

Oh omule! ai dreptate! Nimeni în lumea aceasta nu te poate sili să ai credință, să umbli la biserică ta, să te rogi, să cetești Biblia, dar grijește, că va veni clipa din urmă, când tu singur vei vedea plângând, că ești prea micuț, prea slăbuț și prea neputincios, decât să poți înșela viața.

O revistă americană, caracterizează așa de bine lumea de azi, care își bate joc de credință și de biserică citând pe Kierkegaard. „Intr'un teatru s'au aprins culisele și Bajazzo eșind în fața cortinei striga foc!“

Lumea credea, că e o glumă și râdea și aplauda.

Și Bajazzo își repeta strigătul de alarmă și lumea aplauda și râdea și mai tare până când i-a mistuit focul pe toți“.

Și lumea noastră se veselește, când trag clopotele bisericilor și o cheamă la rugăciune, la adevăr și la iubire.

La noi se pune în mișcare flașnetă bătrână: „Să ne dea preoții credință și mântuire“. Perfect de bine, dar conștiința ta de om, care te judecă și te cheamă să respecti adevărul, că viața fără credință nu este. Unde este, de ce nu se pune pe lucru, ca așa, cu puteri împreunate să înțelegem și să trăim viața bine.

Dr. Ștefan Cioroianu
protopop ort. rom.

Ideea de pace în Antichitate și în Evul-mediu.

De: Prof. C. Rudnean

Dragostea și pacea sunt caracterele civilizației moderne. Gândurile noastre sunt pacifiste, ideile noastre aparțin unei lumi superioare a idealismului. În antichitate însă n'a fost așa, fiindcă războiul era totul. Fiecare aspira la o nouă învingere, distincția cea mai mare a fost *vitejia războinică*. Lumea modernă și cea creștină învață că omul e făcut de Dumnezeu, de aceea e „păcat“ ca să se verse sânge omenesc — toți oamenii sunt frați și se învrednicesc de *dragoste*.

Dumnezeu n'a permis lui *David* să zidească templu, fiindcă a fost războinic, a vărsat mult sânge, ci i-a hărăzit acest lucru fiului său *Solomon*, pentru că era liniștit.

Evreii au suferit mult din cauza războaelor, cuceritorii erau numiți „*distrugătorii de națiuni*“. Poporul ales credea că *Messia* va impune tuturor popoarelor cultul lui Iehovah, iar neamul omenesc va forma o singură familie. Această epocă messianică a fost pentru poporul evreu epoca de aur.

Au fost în schimb multe momente când și la popoarele războinice pacea era mult dorită. În epoca homerică, societatea greacă nu-i numai războinică, moravurile s'au îmblânzit tot mai mult și drumul luat de greci a fost drumul civilizației helenice...

Ostilitățile au fost întrerupte cu ocazia jocurilor olympice și'n *Elida*, unde se celebrau, domnea liniște.

Ideea de pace odată născută a intrat în conștiința generală sub influența *religiei*, ea nu va pieri niciodată. Vestitul filosof *Platon* declară că acela care organizează viața republicii în vederea războiului, nu-i un *politician bun* și nici un legislator înțelept. Cel mai mare bun

al unui Stat e: **pacea**. *Aristotel* tot astfel vorbește. *Platon* spunea că cuceritori sunt cei mai nedrepti oameni, fiindcă ei *atentează la libertatea altor State*.

Filosofia greacă cu multă ironie privește la guvernarea despotică a regilor din Persia.

Istoria Romei ne dă un exemplu măreț și confirmă filosofia greacă. Născuți pentru război — Romanii — au identificat ideea de virtute cu ideea de vitejie. Ei au cucerit întreaga virtute cu ideea de vitejie. Ei au cucerit întreaga lume, sfârșitul trist a fost că au început să se omoare ei între ei.

Sfinții părinți ai Bisericii creștine, ne vorbesc despre binefacerile ce le-a făcut Mântuitorul Iisus Christos. Niciodată idealul n'a dispărut din omenire — totdeauna omenirea a știut să susțină treaz *suflul viu al spiritualismului*. Instinctul progresului a fost o pârghie fundamentală, pentru civilizația umană. Pacea nu-i o idee utopică, ci o adâncă realitate a lumii — fără de ea omenirea s'ar tânji în cea mai crasă indolență, alunecând pe povârnișul întunerecului.

Vestitul filosof roman *Seneca* spune: „*Dragostea de cucerire e o nebunie*“ ...

În antichitate războiul e permanent: imperii se ridică și cad cu o repeziciune uimitoare, toate acestea se fac pentru ca popoarele să-și arate forța lor de cucerire... totuși unele licăriri de pace au adus multe binefaceri atât cuceritorilor cât și cuceriiților.

Judecând faptele după întâmplările enarate de istoricii antichității, putem vedea că deasupra faptelor mărunte, zilnice, a dominat o idee puternică a păcii, care a preparat calea *progresului*, a *civilizației umane*. Ea a devenit *ideea forță* acelor popoare care voiau să se așeze pe o bază mai *solidă*. Ea se va desăvârși în lumea creștină; atunci această idee va străbate întreaga lume. Ea va fi *măturisirea neamului omenesc*, fiindcă Mântuitorul Iisus Christos o va da lumii „*din belșug*“.

Cei ce vor înțelege, vor putea judeca ce a fost și însemnat lumea creștină!

Nici lumea barbarilor n'a fost mai bună decât antichitatea. Pentru triburile germane „omorul dușmanului“ era la ordinea zilei. *Tacitus* ne descrie viața Germanilor în culori foarte vii.

Germanii nu părăsesc armele niciodată, la ei curajul e însăși *virtutea*. Barbarii odată instalați în imperiu, stabilesc un regim armonios în conformitate cu geniul lor. Feudalitatea e militară, e forța individuală care domnește, justiția e un războiu, plăcerile sunt lup-

tele sângeroase. Spiritul războinic domnește și'n societatea feudală.

În evul mediu însă războiul e local, nu se întinde peste hotare — sau dacă se întinde, într'o măsură foarte mică. Individul în evul mediu a fost atotputernic, barbar, de aci atâtea conflicte.

Dar Dumnezeu a vegheat și atunci, ca întotdeauna, ca barbarii să-și afle un *educator*. Și ei l-au găsit în *Biserica creștină*. De această Biserică creștină, vor sta strâns legați și cu ajutorul ei, se va introduce elementele civilizatoare și'n lumea barbarilor.

Bătrânul Simeon.

La patruzeci de zile după naștere, femeia lehză la Iudei, era obligată a merge la templu spre curățire, ducând pentru jertfă un miel, sau o pereche de turturele, după starea de avuție. (Levit. 12, 15.)

Supunându-se acestei prescripțiuni a legii mozaice, Fecioara Maria împreună cu Iosif, făcură calea din Betlehem până la Ierusalim, aducând pe Iisus cu dânșii pentru Răscumpărare.

Printre Iudeii, cari își închinaseră viața Templului și cari își petreceau restul zilelor în rugăciuni, cerând pururea lui Dumnezeu aducerea aminte de zilele lui Mesia și de soarta poporului ales, pe care îl vedeau mergând pe povârnișul decăderii, se afla de multă vreme și un bătrân, anume Simeon. Acesta făcea parte din numărul acelor, cari trăiau în cea mai curată credincioșie și frică față de Dumnezeu.

Se zice că salutarea lor era: De-ași vedea bucuria lui Israil! În anii îndelungatei sale vieți, văzuse că fericirea pământească a țării sale se sdruncina, iar domnia lui Irod îl întrista. Nimic însă nu putuse să adoarmă în el nădejdea mântuirii. Bătrânul Simeon este tipul acelei credințe, care este clară și senină și se zice că omul mergând spre sfârșitul vieții sale, se tânguește și se descurajează: bătrânul Simeon însă păstrează sub perii săi cărunți, încrederea proprie a inimilor tinere: nu se tânguia, ci el aștepta încrezător voința lui Dumnezeu, care vorbea inimii sale. O voce de taină îi spunea, că clipa mântuirii lui Israil era aproape, era aci, și că el nu va apune pânăce nu va vedea cu ochii săi pe Christosul. (Luca 2, 26.)

Adevărat, căci sufletele curate, și luminate de Dumnezeu, au privirea aceia care pătrunde prin veacuri, ele ghicesc precis cece învățații cu toată filosofia lor, nu ar putea să înțeleagă.

Pe Dumnezeu nu-L poate cunoaște, decât numai credința. Mintea, acest schilod criteriu de precisiune, cercetează planurile Creatorului, prea de sus. Ea nu le înțelege și de aceia rămâne pururea oarbă. Incercând să supună aceste înalte planuri, formulelor sale strâmte, ea nu isbutește altceva, decât să le tăgăduiască, să le desfigureze.

Bătrânul Simeon era credincios și vasul ales al lui Dumnezeu. Duhul lui Dumnezeu îl aduse în templu în chiar momentul când Sfânta Mamă ingenunchiată în fața altarului jertfelor, prezenta smerită pe Fiul său preoților.

Par'că o lumină dumnezeiască îi lumină sufletul, descoperindu-i, că acest prunc este însu-Și Mântuitorul. Și fără a mai aștepta, luă pruncul din brațele Mamei și întocmai profetilor, rosti acea rugăciune nemuritoare, a bucuriei oamenilor de nădejde, cari văd cu ochii lor binele, care l-au dorit o întregă viață:

„Acum slobozește pe robul Tău Stăpâne... (Luca 2, 28), cel mai înălțător și inspirat strigăt, care a pătruns adânc în conștiința creștinilor.

De sine înțeles, că Iosif și sfânta Fecioară Maria, mama lui Iisus, rămaseră uimiți la aceste vorbe, referitoare la prunc.

Dar bătrânul Simeon îi binecuvântă și voind a îndeplini cece Dumnezeu poruncește sufletului său, se întoarse către Sfânta Fecioară și-i zise: „Femeie, iată acesta este pus spre căderea și scularea multura din Israil și spre semn împotriva căruia se va vorbi. Și prin însuși sufletul Tău va trece sabie, ca să se descopere dela multe inimi cugetele“. (Luca 2, 34).

O prezicere a soartei durcroase a lui Iisus și a suferințelor Mamei Sale, care s'a împlinit, căci într'adevăr, viața publică a Mântuitorului nu este decât o luptă neînteruptă, care se perpetuiază cu Biserica Sa, ce se sbate în valurile acestei lumii păcătoase, care din nou voește s'o ducă la Golgotha.

Emoțiunea bătrânului Simeon era mare și vocea lui a trebuit să impresioneze pe cei ce veneau și plecau din templu, dar mai puternic pe cucernica Ana, fecă lui Fanuil din tribul lui Asir, care fu martora consfințirii lui Iisus. Se zice, că sufletul ei curat, purificat prin post și rugăciuni, s'a luminat și fu pătruns deodată de puterea lui Dumnezeu. Ea

nu înceta a se ruga, istorisind tuturor celor viețuiau în speranța mântuirii, că însfârșit Mesia era deja dat lui Israil.

Bătrânul Simeon și prorocița Ana, sunt cei dintâi, cari au profetizat adevărata cale și misiune a Mântuitorului lumii.

Dimitrie V. Anuțoiu, preot.

Ce este un concordat cu Vaticanul?

de **Isaia Suru**

Ideia acestei supremații universale, este o moștenire legată de Roma, capitala imperiului roman de odinioară, un atribut caracteristic spiritului roman, imprimat Bisericii creștine din Apus. Această idee de universalism n'a fost abandonat nici de împărații ce și-au mutat reședința, fiindcă ei se credeau „urmași autentici ai vechiului imperiu roman“⁵⁾, ba e împrumutată chiar de Patriarhii din Constantinopol, într'un sens mai mult onorific⁶⁾. Așa Ioan IV Pustnicul (582-695) își ia numele de „*οικουμενικός*“ (icumenicos la a. 588), fapt ce determină pe papa Grigore I. să-și ia titlul de „servus servorum Dei“, ca o reacție pretinsă de ei drept modestie⁷⁾! Dar în timp ce în Apus această idee se poate înfăptui ușor, din cauză că popoarele din Apus, primiseră alături latin, apoi barbarii ce se încreștinaseră, confundau creștinismul cu cultura greco-romană, cultură, a cărei strălucire a frapat pe bărbați, și în numele căreia lucra papa⁸⁾.

În Orient însă, ea se lovește de un obstacol de neînvins, era spiritul elenismului antic, spiritul grec de federalism, de independență, de naționalitate, de autonomie administrativă, de libertate, imprimat creștinismului din orient.

În apus, această idee de universalism, era reprezentată și de împărații romani, de națiune germanică, dar papii cu finul lor simț diplomatic, au știut să le-o smulgă din mână⁹⁾, așa că această idee a rămas personificată în întreg Evul Mediu în papalitate¹⁰⁾.

Cauzele ce au contribuit la înfăptuirea¹¹⁾ acestei idei, adică la formarea și creșterea ei, sunt mai multe și în diferite naturi.

Înainte de toate era alături latin amintit mai sus, apoi dualismul cauzat din Evul-Mediu propovăduit de Biserică; în urma acestei cre-

ștințe dualiste tot ce venea dela Dumnezeu, Biserică, era bun și tot ce venea dela satan era rău¹²⁾. Deci, orice venea dela Biserică, respective dela șeful ei, dela papă, era socotit ca demn de crezut. Așa că o legendă, cu a întemeierii Bisericii din Roma de Petru al cărei prim Episcop i-a fost și că numai lui i-s'a dat puterea de a lega și a deslega și că urmașul lui e papa, foarte ușor putea fi primită ca ceva nediscutabil¹³⁾.

Nu mai puțin a contribuit la formarea puterii papale și faptul că papa nefiind în apropierea împăraților, cari meru se amestecau în discuțiile teologice, cari au fost atât de aprige în timpul stabilirii Dogmelor creștine, și cari nu de puține ori aveau urmări dezastruoase pentru Biserică din Orient (căci de aici pleacă mai toate discuțiile teologice), — nefiind cum am zis în apropierea acestora, împăraților le venia mai greu să facă presiuni asupra lor și astfel în aceste discuțiuni, papii puteau ușor să-și afirme independența față de ei. Această independență cu timpul devine prioritate — căci în acelaș mod papii își câștigă o autoritate morală (de unde catolicii susțin că papii au apărat ortodoxia) — care la rândul ei se transformă în supremație spirituală, ce în secolul al IX-lea o afirmă categoric papa Nicolae „este statornicit că Sf. Biserică romană prin prea fericitul ei Apostol Petru, capul Apostolilor, care a meritat a primi din gura Domnului întâietatea Bisericilor, este capul tuturor Bisericilor. Că la ea trebuie a se adresa spre a cunoaște cărma și rânduiala, ce trebuiesc a fi urmate în toate lucrurile de folos și... urmează... căci oecace poruncesc ei trebuie a fi primit cu tărie și fără zăbavă“¹⁴⁾. Această pretenție ambițioasă a dus la ruptura din 1054, ca ulterior nereușind încercările de unire, ea să devină consumată, de deplin. (Urmează)

„Unitofobie“.

Nu ca să cultiv ura confesională, ci arătând în joată urâciunea lor câteva din roadele ei dintr'o singură comună, prin articolul meu din „Foaia Diecezană“, Nr. 44 din anul 1931, — voiam doar să stimulez căutarea leacului împotriva păgubitoare plâgi.

Indrăzneală-mi însă, de a fi pus în cea mai neprecupețită lumină, niște gesturi greu calificabile ale conducătorilor spirituali uniți din Ticvaniu-Mare, indignează pe coreligionarii lor dela „Unirea“ foaie bisericească-politică din Blaj, despre cari auzisem că într'un articol își varsă focul și asupra mea. Auzisem numai, dar eu doriaș, ca să și cunosc acel articol. În consecință, prin credincioșii mei, l-am căutat la

5) R. Căndea Concordate p. 15.

6) E. Popovici o. c. v. II. p. 87-88. Grig. I. scrie „a recunoaște pe Ep. de Const. ca Ep. Ecumenic, ar fi o pierdere admitând acest titlous cuvânt, credința însăși“ (N. lega papi și împărați p. 30).

7) Idem 88.

8) R. Căndea o. c. p. 16.

9) Idem 15, 16.

10) Idem.

11) Aproape în întregime pe timpul lui Inocențiu III.

12) R. Căndea o. c. p. 17.

13) Aceasta se făcea și în virtutea unei obișnuinți, a unui respect, față de Roma, moștenită din trecut.

14) Citat de Vladimir Guette. Papalitatea schismatică. p. 281

toți frații uniți din Ticvani și jur, despre cari mi s'a spus că sunt abonați la „Unirea“. Aproape toți au declarat, că știu despre articol; la cererea noastră însă — sub diferite pretexte — nici unul nu ni-a împrumutat foaia. Și așa dacă văzui, că ce-i și cum e, m'am adresat On. Redacții a „Foiei Diecezane“, care mi-a trimis Nrul 45 din 1931 al „Unirii“, căci el cuprinde articolul căutat, la care răspund de abia acum, fiindcă nu l-am cunoscut mai de vreme.

Că frații uniți n'au voit să-mi împrumute foaia, e prea grăitor. Ei cunosc realitatea dela Ticvaniul-Mare și articolul ce o contrazice în tot cazul, nu îi spre fală.

Dealtfel articolul e frumos, tare original și în genul cunoscut. Autorul cu o mână pe stindardul păcii cu deviza „întărire sufletească pentru țara românească“ și în cealaltă cu cădelnița dragostei creștinești; ține întâi o lecție bisericilor, care încă nu-și văd de lucrul evanghelizării la ele acasă, lăsând în pace pe vecini, mai ales când din piepturile ar trebui să facă zid comun contra, pasemite a „francmasoneriei guvernamentale, care își bate joc de ele, de toate. Apoi infuriat de atâta dihonie confesională, pornește crâncen atac de otrăvite săgeți stilistice împotriva bisericii ortodoxe, care nu înțelege vechea și marea boală de care suferă în toate încheieturile sale, începând dela zmeritul părinte Hergan din Caransebeș, până la ilustrul bărbat al doamnei Sanda și dela Sfântul Sinod până la cinstita cărmuire a venerabilului ** Argetoianu. Blăjenii îi zic „unitofobie“.

Mai departe se vaită cărturarul dela Blaj, că boala arată recrudescență, complicații și foarte variate simptome de manifestare.

Și ca să convingă, că nu vorbește în sec, recurge la exemple. Le începe cu arătarea felului cum se manifestă boala la un „practician orientat“, adică la mine. Și scrie gazetarul bisericesco-politic, dela „Unirea“, cu mult spirit, dar fără să-și dea seama, că face servicii cauzei ortodoxe. Și anume prin aceea, că în cadrul falsei descrieri a celor în legătură cu sigilul depe ușa școlii din Ticvaniul-Mare își înfige icoana urâtă de apărător al unor greșeli înfierate chiar și de locuitorii uniți cu judecată obiectivă, cari prind prilejul să-și cunoască și cărturarii și să înțeleagă, că popa lor a făcut boacăna spre a plăcea superiorilor săi și adecă se conving oamenii, *că precum e stăpânul așa trebuie să fie și sluga.*

Că voi fi produs nemulțumire prin cele scrise despre sigilul cu ceară roșie, pe care frații uniți l-au pus pe ușa unei sale de învățământ la școala din Ticvaniul-Mare, spre a nu iasa în ea pe un învățător ortodox — rog, să fii scuzat. Am spus doar adevărul! Eu ca preot am înțeles, ca atunci când dânsul a sigilat ușa, eu s'o fi deschis cu forța. Iar când învățătorul a cercat exercitarea funcțiunii sale într'altă sală liberă și respective când preotul unit urmat de niște vlăjgani l-a provocat amenințător să părăsească școala, eu n'am aflat de bine să mă fi înconjurat de credincioși de ai mei și să mă fi dus să ne dăm la cap („tâind cu puteri unite drumuri tari spiritului creștin în viața publică“, cum îndeamnă „Unirea“). Nu! Eu am scris la foaie și mi-am demolit oamenii prin aceasta. Li-am mai spus că dreptatea să nu și-o facă singuri, căci pentru aceasta sunt autorități anumite. Și de fapt intervenindu-se la parchet, jandarmeria a primit ordin și a deschis școala „dascălu-

șului“, care de s'ar mlădia la momentele prea imbiate și s'ar uni, sigur că i-ar zice cei dela Blaj; vajnic apostol, nu însă în batjocură ca și acum.

Înainte de încheiere, ierte-mi-se o lămurire pentru „Unirea“.

Edificiul școlar confesional din Ticvaniul-Mare, de când școlile confesionale primare, pentru românii din statul întregit au încetat, ca și în celelalte comune — a trecut în folosul școlii de stat. Pe câtă vreme însă în alte comune, statul plătește doar un simulacru de chirie confesiunii, până atunci confesiunea unită din Ticvaniul-Mare primește 6000 ₣ Lei chirie anuală. Contract între biserica unită și stat nu s'a încheiat dela început. Și nici nu s'a împiedecat nimeni din Ticvaniul-Mare până anul acesta în faptul, că la școala satului puterea didactică au deținut-o ani de-arândul și ortodoxi. Acum însă ce și-a gândit preotul și curatorul bisericii gr. cat. din această comună: Statul, pentru cei șasămii lei ai săi să se mulțumească doar cu firma „Școala primară de Stat“ pe edificiu, încolo învățători să fie numai uniți. Și în senzul acesta concep un contract, pe care însă statul, pravoslavnicul chiriaș nu vrea să-l subscrie, spre a-l ridica la valoare de drept. Ba ce-i mai mult, suferind de „unitofobie“ și el, își introduce cu jandarmeria învățătorul în școală, contra voinței preotului și curatorului. Ceilalți locuitori uniți prin vre-o 70 de subscrieri l-au cerut și ei la timpul său pe învățătorul Romulus Munteanu, care și-a sprijinit rugarea sa și pe un certificat eliberat de primarul de atunci al comunei, tot unit.

Și așa stând realitatea vă puteți convinge înșivă cei dela „Unirea“, câtă dreptate cuprind șirele voastre: „oamenii însă nu-l primesc în școală. Casa e a lor și cer să se respecte contractul“.

Deosebirea confesională nu mai enervează dela o vreme încoace, nici pe locuitorii Ticvaniului-Mare: uniți și ortodoxi, cari încep a trăi mai frățeste. Nu se scandalizeze însă și nici prea supere de aceasta apostolii din Blaj. Căci da, se prea poate întâmpla și mai mult: fiind firesc, *ca nu matca la riu, ci riul să revină la matcă.*

Pr. Ilie Hergan.

Ș T I R I

O aniversare. Luni în 25 Ianuarie a. c. bunul român și veritabilul ortodox, Ioan Marcu, învățător penzionat în Bocșa-montană, a împlinit 84 ani din activitatea vieții lui. Acest șir lung de ani au fost închinăți bisericii ortodoxe, școlii confesionale și culturai românești. Ca mulțumită lui Dumnezeu, pentru puterea ce i-a dat, înainte cu câțiva ani a binevoit ca împreună cu soția sa să-și perpetueze numele, depunând la Consiliul nostru eparhial o fundațiune, spre scopuri culturale.

Noi ceice îl cunoaștem pe acest venerabil, îi aducem felicitările noastre și îi dorim, ca restul vieții să-i fie îndelungat, să-l petreacă în pace și sănătate, pe lângă binecuvântarea lui Dumnezeu.

*

Joi în 28 I. c. s'a ținut ședință plenară a Consiliului eparhial.

Ministrul Justiției la Suveran. Dl. Valer Pop, ministrul justiției, a fost primit Marți în audiență de Suveran.

În audiența pe care a avut-o, a pus în curent pe M. S. Regele, cu legile pe cari le va aduce înaintea parlamentului în proxima sesiune. A mai făcut și expunerea principiilor generale ale nouilor coduri de comerț și penal.

Salarizarea preoților. „Bugetul direcției cultelor a fost tipărit. Din el se constată, că în decurs de doi ani, s'au făcut reduceri de 500 milioane, ceiace înseamnă 50 la sută din totalitatea bugetului fostului minister al Cultelor.

Pentru că prin bugetul anului acesta reducerile de salariu aplicate clerului au atins proporții prea mari, ministerul de instrucție, suntem informați, va căuta pe altă cale să ușureze nevoile preoțimei.

În cursul acestui an, d-l Iorga va dispune să se acorde burse pentru susținerea în școală a copiilor de preoți cu familii împovărate“.

Academia Română pomenește memoria generalului Berthelot.

În ședința intimă a Academiei Române din 22 I. c. Dl. I. Bianu, președintele Academiei, „a atras atenția că la 28 Ianuarie curent se împlinește un an dela moartea regretatului coleg onorar, generalul Henry Berthelot și a propus ca amintirea marelui și neuitatului prieten al Românilor să fie pomenită de Academie în ședință publică, Vineri 29 I. c. S'a decis apoi ca cuvântarea de pomenire să fie rostită de dl general R. Rosetti, membru corespondent al Academiei“.

Guvernul din Moscova urmărea micșorarea angajamentelor anterioare. Cu privire la negocierile româno-sovietice dela Riga, s'a primit următoarea declarațiune: „Guvernul român a fost obligat să constate, dela primele aliniate ale proiectului sovietic, că guvernul din Moscova nu vedea în pactul de neagresiune româno-rus, decât un prilej pentru a micșora valoarea angajamentelor anterioare existente între cele două țări; pactul Kellog și protocolul Litvinow.

În aceste împrejurări și până la schimbarea atitudinii guvernului sovietic, România preferă să se mențină în situația de drept creată prin pactul dela Paris și protocolul dela Moscova“.

Scufundarea submarinului „englez” „M. 2”. Din Londra se anunță că nu s'a găsit până acum nici o urmă sigură a submarinului „M. 2”, scufundat la Nord de insula Wight. Dacă submarinul n'a suferit avarii, se crede că echipagiul ar putea trăi timp de optzeci ore.

Înflorătoare nenorocire de cale ferată lângă Craiova. Marți, 28 I. c. s'a întâmplat un groaznic accident pe linia Craiova-Calafat. Un tren personal a surprins pe linia ferată un autobus în care erau vreo 20 pasageri. Autobusul a fost sfărâmat complect. Au rămas neatinși numai conducătorul mașinei, ajutorul său și un sătean.

Trei din pasageri au fost omorâți pe loc, iar ceilalți au fost răniți; cei mai mulți foarte grav. Cele 3 cadavre au fost așa de desfigurare, încât n'au mai putut fi identificate.

† **Nicolae Ciclovan.** Unul dintre rarii buni bisericieni ai orașului nostru, a trecut la cele eterne, Marți în 26 cor. în vârstă de 82 ani. Până înainte cu o lună meseriașul Ciclovan n'a lipsit dela vre-o Utrenie sau Liturgie. Rugăciunea și munca cinstită i-au fost deviza vieții lui. Aceste forțe l-au ajutat să crească prin o educație aleasă, 9 copii, toți sănătoși și la viață, cari azi fac cinste, prin poziția ce ocupă în societatea noastră. Acest bătrân, cu adevărat venerabil, a putut liniștit esclama, la sfârșitul acestei vieți: „Acum slobozește pe robul tău Stăpâne...” căci mi-am făcut datoria în această viață. Copil rămas de mic orfan de părinți, cu ajutorul mânilor lui de meseriaș (argăsitor) și cu Darul de sus, a lăsat o comoară societății.

Iată încă un exemplu, unde puterea credinței s'a dovedit reală în rezultatele ei.

Cel de sus, Căruia s'a rugat, să-l așeze între dreptii Săi.

CONCURS.

Pentru îndeplinirea postului de paroh la parohia de clasa II-a din Mătnicul mare, protopresbiteratul Caransebeș, să scrie concurs cu termen de 30 zile dela publicarea în „Foaia Diecezană” cu

Emolumentele

1. Două sesiuni parohiale în estindere de 60 jughere pământ, după care alesul preot, va plăti dările publice.

2. Stola uzitată în împrejurime.

3. Intravilan cu casa parohială și dependentele la care preotul ales, va îndeplini pe spesele proprii reparațiunile mai mici.

4. Birul parohial constător din 10 lt. de porumb de fiecare fum.

Doritorii de a ocupa acest post, vor înainta pețițiunea adresată Consiliului parohial din Mătnicul mare, Prea Onor. Ofici Protopresbiterat din Caransebeș, având a se prezenta în vre-o Duminică sau sărbătoare în biserică pentru a-și arăta desteritatea în cântare și oratorie, — dar nu în ziua de alegere.

Recurenții vor avea și încuviințarea Prea Sf. Episcop Diecezan și a Prea On. Protopresbiter tractual.

Mătnicul mare, din ședința Consiliului parohial, ținută în 30 Decembrie 1931.

Eftimie Lăpăduș

preș. cons. parohial

Nr. 64 B. ex 1932.

Pavel Cornian

not. cons. par.

Acest concurs se publică cu aceea, că întreținerea în bună stare a casei parohiale, cade în sarcina comunei bisericești, iar stola și birul parohial sunt cele uzitate

Caransebeș, din șed. Cons. eparh., ținută în 12 Ianuarie 1931.

2—3

Episcopul diecezan :

Dr. Iosif Tr. Badescu